

Nr 523

Av herr Nilsson, Ferdinand, m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 162, med förslag till förordning om allmän varuskatt, m. m.

I motion I:517 denna höst framhölls att åtgärder måste vidtagas för att undgå den i proposition nr 162 föreslagna allmänna varuskatten. Utöver de i propositionen delvis erkända betydliga skadeverkningarna av social art och därmed sammanhängande bristande hänsyn till skattebetalarens försörjningsbörda och skattekraft kommer de administrativa svårigheter och det krångel som en skatt av denna typ vållar. Till de utväxter av det s. k. administrativa maskineriet varmed i propositionen räknas torde, såsom i vissa remissyttranden anförts, även komma nya kostsamma tjänster och befattningar av olika slag. Erfarenheten visar för övrigt att redan införandet av nya tjänster och instanser avlar av sig ytterligare administration för »samarbete» och i någon mån kontroll.

Det har blivit någon sorts vana att en samhällsordning, som ömtåligt värnar om arbetsmarknadens frihet, den enskilde arbetstagarens rätt att taga eller förkasta arbeten, liksom också hans trygghet mot arbetslöshet, ganska frikostigt pålägger företagarna arbeten och uppgiftstjänster utan någon som helst ersättning. Källskatteuppbörden, som utan vidare pålagts enskilda utan ersättning, är ett exempel härpå.

Det nu föreliggande förslaget om varuskatt går vidare på samma mot företagarna föga hänsynfulla väg. Man enrollerar företagarna som skatteuppbördsmän, och man tycks anse självklart att den uppgiften skall fyllas utan någon som helst rätt för dem som tas i anspråk för uppgifterna att välja arbete eller att förhandla om anställningsvillkor. Det är helt enkelt fråga om tvångsarbete och det beträffande arbetsuppgifter i publikanens av skattebetalaren föga älskade roll.

Det faller i ögonen att denna uppgift att ta skatt av andra också förenats med skyldighet att betala omsättningsskatt för de egna uttagen av naturaprodukter till familjens behov. Av remissyttrandena framgår att ett sådant system i olika avseenden väckt gensagor. Så har enligt propositionen vissa länsstyrelser förordat att skatten förlägges till partihandeln bl. a. därför att livsmedelsproducenternas egenförbrukning och direktförsäljning av livsmedel därigenom skulle komma utanför beskattningen. Länsstyrelsen i Älvsborgs län vänder sig mot propositionens avvägning att beskatta

företagarnas uttag av livsmedel för eget bruk men lämnar produktionen vid vissa slag av s. k. annan fastighet utanför. Länsstyrelsen skriver:

Åtskilliga produkter (brödsäd, potatis, trädgårdsprodukter, kött och fläsk, ägg och mjölk) kan också erhållas från fastighet, vilken taxerats såsom annan fastighet. Till denna kategori har i regel hänförs fastighet, som vid normal hävd icke kan vinterföda mer än en ko, saknar skogsmark i egentlig mening och huvudsakligen nyttjas för bostadsändamål. På landsbygden är det inte ovanligt att man på annan fastighet håller sig med höns och gris samt odlar potatis och trädgårdsprodukter. — — — Det torde vara ogenomförbart att i samband med inkomststegringen uttaga varus katt å produkter från en schablontaxerad fastighet. Ur rättvisesynpunkt är det icke tillfredsställande om dessa uttag, i motsats till jordbrukares, icke skulle beskattas.

Ingen lär förmena dessa innehavare av småställen denna frihet från omsättningsskatt. Det framstår emellertid som rimligt att de företagare som tillhandahåller motsvarande livsmedel — handlare och trädgårdsodlare, jordbrukare och fiskare, exempelvis — och som har besvär och trassel med skattens uttagande likaledes befrias från att erlægga omsättningsskatt för sådana produkter för den egna familjen. Detta skulle också befria skattemyndigheterna från en besvärlig, ofta olikartad prövning av företagardeklarationerna i detta hänseende.

Ur mera allmänna synpunkter framstår frågan om denna skatt, om den beslutas också omfatta livsmedel. Propositionen anger att vissa sociala skadeverkningar som omsättningsskatten vållar skall motvägas genom kompensationer av ganska kostnadskrävande art. Det är därvid i hög grad beskattningen av livsmedlen som utgör en ömtålig punkt.

Statens jordbruksnämnd har beräknat att ett undantagande från omsättningsskatten av de livsmedel som faller under nämndens prisreglerande verksamhet skulle medföra ett skattebortfall av 70 miljoner kronor per skatteprocent om skatten insattes på detaljhandelsledet. Om man nöjer sig med att undantaga ägg, potatis, mjölk, grädde, smör och margarin bleve skattebortfallet per skatteprocent 24 miljoner kronor vid detaljhandelsbeskattning. — Vägande skäl talar också för att livsmedel icke beskattas. Beträffande de livsmedel som prisregleras inom ramen av ett avtal under jordbruksnämndens verksamhet innebär en fördyring genom beskattning att nya svårigheter skapas att utvinna de priser till producenterna som i avtalet avsågs.

Att företagarnas uttag av livsmedel för den egna familjens behov belägges med omsättningsskatt framstår som föga motiverat så mycket mera som dessa uttag ingår i deras skattepliktiga inkomst och beskattas som sådan. Då dessutom enligt propositionen innehavare av s. k. annan fastighet i enlighet med vad som ovan berörts undantagits från beskattning av naturprodukter till eget bruk, då sådan inkomst föreligger, synes detta

utgöra ett skäl för att företagare på något större ställen icke skall behandlas sämre.

Över huvud taget framstår det som om ej blott jordbrukarnas avtalsenliga rätt att inom avtalets ram tillgodogöra sig möjligheterna att utvinna priser, men även de sociala skäl som gör prissättningen på åtskilliga jordbruksprodukter till en ömtålig fråga, borde tala för att de i avtal prisreglerade produkterna ställdes utanför omsättningsskatten. Propositionens förslag om kompensation åt vissa medborgargrupper för prisfördyring på grund av skatten synes också till icke ringa del ha föranletts av den omfattning i vilken livsmedlen dragits in under omsättningsskatten. Kostnaderna härför torde också böra omprövas i samband med frågan om skattens avgränsning. Skälen för att propositionen nr 162 bör i sin helhet avslås och andra statsfinansiella åtgärder vidtagas är så starka att man vill hoppas att propositionen avslås. Skulle emellertid i utskottsbehandlingen ett förslag på propositionens grund beslutas, synes betydande förändringar och förtydliganden böra vidtagas.

I överensstämmelse med vad som ovan anförts föreslås i här angivna sammanhang, därest omsättningsskatt beslutas,

att denna icke bör omfatta genom avtal prisreglerade livsmedel;

att företagares uttag för den egna familjens behov av livsmedel ur företaget måtte befrias från omsättningsskatt i den mån så icke enligt ovan blir fallet; samt

att företagare som tvångsvis åläggas att biträda med uppbörd av omsättningsskatteomedel måtte för kostnader och besvär härmed heredas skälig ersättning.

Stockholm den 28 oktober 1959

Ferdinand Nilsson *Nils Theodor Larsson* *Ernst W. Olsson*
i Kungsängen

Robert Johansson *Axel Emanuel Andersson* *Nils Franzén*

Olof Pålsson *Nils Johansson*